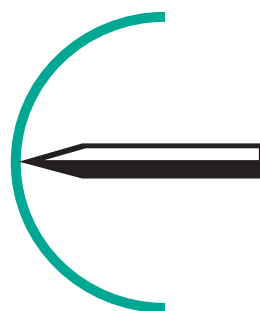

Guia de debat

Resum i propostes

Educació ambiental

SCEA

Societat
Catalana
d'Educació
Ambiental

Aquesta publicació resumeix el plantejament, el transcurs i els resultats del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental, desenvolupat entre octubre de 1998 i desembre de 2000 per iniciativa de la Societat Catalana d'Educació Ambiental. El document és també una invitació a l'adhesió a les propostes sorgides del Fòrum dirigida a tots els agents d'educació ambiental.

L'element principal del Fòrum 2000 va ser el debat, un procés que es va dividir en quatre períodes, amb una trobada general al final de cada un.

El document està dividit en quatre parts. La primera, titulada Pas a pas, descriu els elements i desenvolupament del Fòrum. La segona, titulada El Fòrum 2000 d'EA: necessitat, aportacions i perspectives, exposa els motius que van conduir a la realització del Fòrum, resumeix les seves aportacions i els camins que ha dibuixat. La tercera part, D'ara en endavant, explica les direccions que la SCEA s'ha marcat per al treball a partir d'ara.

El darrer apartat, titulat Document de propostes, es basa en les aportacions de 43 grups de debat autònoms enviades a la secretaria del Fòrum al final de cada un dels períodes de debat i en les aportacions dels 393 participants a les quatre trobades generals. El contingut està estructurat en vuit àmbits temàtics i presenta de manera jerarquitzada una sèrie d'objectius, línies estratègiques i projectes. El text és la versió definitiva d'un escrit que es va divulgar i obrir a la incorporació d'esmenes durant el quart període de debat del Fòrum i posteriorment es va consensuar a la quarta trobada.

Edició: Societat Catalana d'Educació Ambiental
C/ Aragó, 281 1r 1a. 08009 Barcelona
Tel. 93 488 29 79. Fax 93 487 32 83
Correu electrònic: scea@pangea.org
Pàgina web: <http://www.pangea.org/scea>

Realització: Societat Catalana d'Educació Ambiental

Impressió: Winihard Gràfics

Dipòsit legal:

Barcelona, febrer de 2001

Preu de cost: 350 PTA.

Tiratge: 1000 exemplars

Imprès en paper reciclat.

Presentació

L'any 1985 neix la Societat Catalana d'Educació Ambiental. Una associació, pionera en el conjunt de l'Estat en aquest àmbit, que sorgeix de la necessitat de disposar d'un espai de referència comú, per a professionals i persones interessades en el món de l'educació ambiental, per compartir experiències i per plantejar i realitzar idees i projectes.

Al llarg d'aquests anys d'història la SCEA ha creat, participat, col·laborat, assessorat... un bon grapat d'iniciatives relacionades amb el vessant educatiu de les qüestions ambientals.

Amb aquest document us presentem el resum d'un dels projectes més ambiciosos que ha dut a terme la nostra entitat: el Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. Amb la col·laboració de la Societat Balear d'Educació Ambiental, des d'octubre de 1998 la SCEA ha liderat un ampli procés de participació col·lectiva amb l'objectiu de revisar i repensar la tasca realitzada fins aquests moments per tal de dissenyar les línies estratègiques que han d'impulsar l'educació ambiental a l'inici d'un nou mil·lenni.

El Fòrum 2000 ha estat un conjunt de reptes, que sense pressa, però sense pausa, hem anat assolint en aquests darrers dos anys. Reptes com el de la realització d'un projecte que il·lusionés i convoqués a un ampli ventall de professionals d'aquest camp i que s'ha fet realitat amb la participació de més de cinc-cents persones; la creació de grups de debat que han aportat les idees i suggeriments amb què s'ha establert la diagnosi de l'educació ambiental actual i els reptes de futur; la realització de quatre trobades d'intercanvi i de formació que han permès contrastar semestralment el treball realitzat; la publicació de monografies i materials que recullen temàtiques i recursos plantejats i finalment assolir l'aprovació col·lectiva dels objectius, línies estratègiques i propostes que han d'impulsar el camí de l'EA en el futur.

El present document recull aquest darrer repte: els objectius, línies estratègiques i propostes que, agrupades en vuit àmbits temàtics, es varen consensuar a la darrera trobada del Fòrum 2000 celebrada el passat mes de novembre a Reus.

Hem acabat un procés que ha de servir per a començar-ne molts. Els nous reptes es concreten en ser capaços d'assumir, impulsar i establir les accions oportunes per tal de

fer operatives aquelles línies estratègiques que prioritzem del conjunt del document. El Fòrum 2000 d'EA ha estat un procés col·lectiu i el desenvolupament de les seves propostes també ho ha de ser. Per això aquest document recull també una invitació al compromís de tots els agents que participem en aquest camp educatiu.

La SCEA vol agrair la realització del Fòrum a tots els que l'han fet possible: als organitzadors i entitats que han col·laborat en la realització de cada trobada, als grups de debat, als patrocinadors, especialment a la Fundació Territori i Paisatge, als coordinadors de cada àmbit, als voluntaris, als participants a les trobades, als socis de l'entitat i a tots els que no ho són i han fet també seu aquest projecte. Tenim un deute amb tots; el Fòrum no ha estat només el que recull aquest document. Esperem poder agrair públicament la il·lusió i participació de tothom en l'edició, en preparació en aquests moments, del llibre del Fòrum 2000, dins la col·lecció de monografies d'educació ambiental de la SCEA i la SBEA.

El Fòrum és un procés viu. La vida li donem tots els que creiem en la importància dels camins que es fan des de la participació i des de la implicació personal. Hem arribat fins ací. Primera parada. El viatge segueix i el reptes de futur ens esperen.

Margarida Feliu i Portabella

Presidenta de la SCEA de març de 2000 a febrer de 2001

Sumari

Pas a pas	7
Les trobades	7
El debat	7
Reptes de futur	8
El Fòrum 2000 d'EA: necessitat, aportacions i perspectives	9
El Fòrum com a necessitat	9
El Fòrum com a realització: aportacions	11
El Fòrum com a il·lusió i compromís	14
D'ara en endavant	15
Document de propostes	17
I. Objectius i metodologies de l'educació ambiental	18
II. Formació	20
III. Sistema educatiu formal	23
IV. Centres d'educació ambiental	25
V. Comunicació	28
VI. Recerca i avaluació	30
VII. Organització com a col·lectiu	33
VIII. Situació professional i laboral	36

Pas a pas

El dia 20 de juny de 1998 els socis de la Societat Catalana d'Educació Ambiental, reunits en Assemblea General, van aprovar la posada en marxa del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. Era el primer pas d'una iniciativa que ha involucrat més de 500 persones vinculades a l'educació ambiental i que s'ha concretat en un debat continuat al llarg de dos anys (octubre de 1998-desembre de 2000), dividit en quatre etapes, amb una trobada general al final de cada una.

Les trobades

Considerades com esdeveniments clau per a la dinamització del Fòrum, les trobades van ser punt de contacte i intercanvi, moment de formació, celebració i acció. Per afavorir la implicació de persones de tot Catalunya, cada una es va realitzar en un indret diferent, i en la seva organització hi van intervenir directament entitats locals i persones dedicades a l'educació ambiental en aquesta zona. A més a més, per donar peu a tractar successivament diferents temes relacionats amb la problemàtica ambiental, cada trobada es va convocar simbòlicament sota el signe d'un dels quatre elements segons els grecs clàssics:

- Aigua (Salt, 27 i 28 de febrer de 1999)
- Terra (Lleida, 2 i 3 d'octubre de 1999)
- Aire (Cerdanyola del Vallès, 26 i 27 de febrer de 2000)
- Foc (Reus, 11 i 12 de novembre de 2000)

El nombre d'assistents als encontres va oscil·lar entre 150 i 180, i el nombre total de persones diferents que hi van participar va ser de 393.

El debat

El gruix del debat es va anar realitzant en els períodes entre trobades, en grups organitzats de manera autònoma. Una guia de debat plantejava, a l'inici de cada etapa, els temes a discutir i una sèrie de preguntes orientatives. Les qüestions sobre les quals es proposava la reflexió es van agrupar en quatre blocs:

- Nosaltres i el medi ambient (octubre de 1998-febrer de 1999)
- L'educació i l'educació ambiental (abril de 1999-octubre de 1999)
- Els educadors ambientals i la nostra circumstància (novembre de 1999-febrer de 2000)
- Reptes de futur (juliol de 2000-novembre de 2000)

Cada grup organitzava la discussió al seu estil. Els inscrits a títol individual van poder optar per afegir-se a grups de debat oberts o aportar les seves reflexions personals. Un mes abans de la trobada corresponent calia fer arribar a la secretaria del Fòrum una síntesi del debat, indicant les qüestions considerades més rellevants, els principals problemes detectats, les propostes realitzades i noves preguntes a plantejar en les etapes següents. Amb el recull de les aportacions de tots els participants, un grup de treball de la SCEA elaborava un resum de tipus diagnòstic sobre els problemes i un llistat de les propostes. A cada trobada es van anar presentant aquests resultats parcials i es va dedicar una sessió al desenvolupament de les propostes considerades més interessants pels mateixos assistents.

Al finalitzar el Fòrum el nombre d'inscrits al debat havia assolit els 53 grups, més 67 persones a títol individual. El nombre de grups que van anar enviant els resums dels debats va ser de 43.

Reptes de futur

El quart període de debat del Fòrum va tenir una estructura diferent dels anteriors. Primerament, es van classificar les propostes realitzades durant els tres períodes de debat i les tres trobades precedents en vuit àmbits temàtics. Un equip constituït per vint socis de la SCEA, membres de la Junta i persones especialitzades en els diferents àmbits va ordenar les propostes jeràrquicament. Finalment, del seu treball en va resultar un document base que proposava una sèrie d'objectius, línies estratègiques i projectes i plantejava preguntes sobre els temes ambigus, controvertits o poc desenvolupats.

Aquest document es va enviar a tots els inscrits al debat per tal que hi presentessin esmenes. Adicionalment, es va incorporar íntegrament a la web del Fòrum juntament amb una pàgina que possibilitava el debat per via telemàtica.

A la quarta trobada es va presentar un nou document amb les esmenes incorporades i, en sessió plenària, es van valorar una per una les seves 47 línies estratègiques a través de votació a mà alçada. També es va contemplar la possibilitat que els participants que ho desitgessin afegissin comentaris. El grau d'acceptació va ser elevat: totes les línies estratègiques van ser aprovades per majoria absoluta, i totes excepte dues ho van ser per més d'un 80% dels assistents. Tot i així, les tres línies que van assolir menor consens es van discutir posteriorment en quatre reunions obertes a Barcelona, Girona, Lleida i Reus entre el 14 i el 19 de desembre de 2000.

El 31 de desembre de 2000 es va cloure el període d'aportacions al Fòrum i es va elaborar el document de propostes definitiu que s'inclou en la present publicació.

Marta Cuixart Tornos
Secretària del Fòrum 2000 d'EA

El Fòrum 2000 d'EA: necessitat, aportacions i perspectives

El Fòrum com a necessitat

Malgrat la rotunditat de la data, el Fòrum 2000 d'Educació Ambiental neix més de la necessitat que de l'oportunitat. Certament, l'any 2000 la Societat Catalana d'Educació Ambiental complia quinze anys, al mateix temps que la formulació oficial de les idees i objectius que la fonamenten en feia vint-i-cinc (Carta de Belgrad, 1975). Però l'aniversari i l'avinentsa del tombant de mil·lenni eren només un pretext perfecte per a l'endegada i desenvolupament d'un procés de reflexió sobre l'educació ambiental que moltes altres raons menys circumstancials feien indispensable.

En efecte, la Societat Catalana d'Educació Ambiental s'havia constituït el 1985 amb ganes d'impulsar una educació renovada, que integrés els paràmetres ambientals i formés ciutadans capaços d'analitzar la problemàtica socioambiental emergent i de donar-hi resposta. Però el segle s'acabava amb la inequívoca constatació que, tot i l'indiscutible esforç fet, l'assoliment d'aquells objectius resta encara lluny. Analitzar-ne les raons i posar en eferescència les idees per trobar nous camins era obligat.

Segurament les raons són de molts ordres. Algunes estan directament relacionades amb dificultats inherents a la pròpia natura complexa de l'educació ambiental, sobretot pel que fa a l'extensió de l'àmbit i a la diversitat d'escales dels problemes que pretén abordar, així com a la forta evolució de la problemàtica ambiental i la seva percepció social, que en aquests anys han anat des de plantejaments proteccionistes més o menys tímids fins a l'aposta per un model de desenvolupament sostenible que suposa capgirar el paradigma econòmic vigent. D'altres raons, tanmateix, es poden vincular amb les formes de concretar l'educació ambiental en la pràctica.

Algunes de les que en el moment de l'arrencada apareixien alhora com a motiu i estímul per a endegar un procés col·lectiu d'avaluació, eren les següents:

Necessitat de cohesió

L'expansió de l'educació ambiental al nostre país ha estat molt polifacètica, condicionada per la diversitat de contextos en què s'ha implantat, per la multiplicitat d'agents i iniciatives que l'han concretat, i també pels diferents paradigmes ideològics entorn dels quals s'ha concebut la tasca.

Si bé pot aportar riquesa, aquest polimorfisme comporta evidents riscos de confusió i d'ineficàcia. En el col·lectiu d'educadors era viva la urgència de configurar un marc d'acció comú, amb precisió d'objectius, prioritats i estratègies, que permeti millorar en coherència i eficiència.

Necessitat de coordinació

Les persones que es defineixen com a agents d'educació ambiental són moltes, en diferents camps (escola, esplai, educació comunitària, institucions, associacions, universitats) i amb diferent formació. No tenen en comú ni el fet de compartir una professió, ja que algunes desenvolupen la seva activitat com a voluntàries. La desvinculació entre els diferents àmbits és gran i la manca de fòrums on discutir prioritats i estratègies ajuda poc a l'establiment de diàleg i a la construcció de línies de treball conjunt progressiu. Aquesta situació afavoreix la desconfiança a més de provocar el desgast d'energies en iniciatives aïllades i reiteratives, els resultats de les quals s'avaluen des punts de vista parcials, enlloc de sumar esforços en un projecte comú que pugui ser avaluat col·lectivament. El Fòrum podia constituir una magnífica plataforma per al contacte i el diàleg entre totes les persones i els col·lectius implicats, així com un embrió d'estructures de coordinació.

Necessitat d'actualització i d'innovació

10

Una motivació molt forta, una dedicació entregada i una rica creativitat han estat característiques destacades en la feina del nostre col·lectiu. Tanmateix, sabem que el que fem no és suficient i que no sempre sabem encaminar les energies a l'assoliment dels objectius. A més, com en tota activitat que comença a consolidar-se, és possible detectar indicis de rutina i d'anquilosament. Reconeixem que ens manca formació permanent, que cal repensar estratègies d'intervenció, que tot i la gran quantitat de recursos existent potser no disposem encara dels més adequats. Amb el Fòrum ens proposàvem fer una avaluació dels nostres pressupòsits i de les nostres pràctiques que ens aportés elements per replantejar-los i renovar-los.

Necessitat de revitalització

Al llarg dels anys la vitalitat del col·lectiu d'educadors ha tingut alts i baixos i la SCEA com a associació no ha sabut projectar-se al conjunt d'educadors i arrossegar-lo. L'entitat reconeixia que segurament no s'havia esforçat prou en obrir-se i créixer, en exercir una veritable influència ni en el col·lectiu ni en l'exterior, o en acollir els joves que s'incorporen a l'activitat i brindar-los un punt de referència. El Fòrum apareixia com una oportunitat d'obrir-se àmpliament, de transcendir a la societat i, al mateix temps, d'oferir un projecte optimista i engrescador, capaç de generar entusiasme i donar impuls al col·lectiu.

El Fòrum com a realització: aportacions

El Fòrum en conjunt ha respost molt satisfactòriament a les expectatives i també, en bona mesura, als reptes. S'ha fet realitat en quatre períodes de debat i quatre grans trobades, a part de les indispensables etapes de planificació i de recopilació i concreció. Però, de fet, ha estat moltes coses alhora. A més d'una interessantíssima experiència viscuda, que gairebé sempre acaba sent el més important per als participants, el Fòrum ha estat fructífer tant pel que fa a la producció intel·lectual que ha generat, la qual es concreta en els seus documents, com pel que es refereix a d'altres resultats que, si bé no es materialitzen en un producte, són igualment reals i valuosos.

Podem analitzar el Fòrum com:

Una cita

La convocatòria del Fòrum ha estat un senyal per a la posada en moviment de moltes persones i molt diverses, tant vells coneguts que recuperaven el contacte, com persones atretes per la proposta, que per primera vegada s'acostaven a un col·lectiu organitzat d'EA. Repetidament, molts participants, socis i no socis de la SCEA, han apreciat el Fòrum com a ocasió de trobada, d'interacció i d'intercanvi, que ha permès la presa de contacte i la descoberta d'altres actors i altres realitats.

Una àgora

La mobilització col·lectiva ha brindat un temps per reflexionar i un espai per compartir. L'indispensable diàleg s'ha materialitzat a diferents nivells, en les sessions de discussió que cada grup ha organitzat al seu aire i en els debats realitzats durant les trobades. El Fòrum ha estat una magnífica plataforma de participació de tots els actors, amb l'oportunitat de discutir dades, percepcions i opinions i de consensuar objectius, estratègies i prioritats. Ha estat apreciat l'estil d'organització del debat, força flexible però suficientment orientat.

Una aula

Tot el procés ha constituït una excel·lent ocasió d'aprenentatge, tant per als organitzadors com per a tots els participants. A més, una part del programa de cada trobada ha estat intencionadament formadora, amb la celebració de conferències i la realització de nombrosos tallers teòrico-pràctics, la gran majoria dels quals han estat molt ben valorats pels participants com a oportunitat d'actualització i enriquiment personal.

Un taller

El Fòrum ha estat també un marc de treball. O dit d'una altra manera, s'hi ha fet una gran feina: moltes persones a moltes hores per persona, convocant, organitzant, coordinant, participant, aportant, avaluant... I també fotocopiant, cercant patrocinis, preparant pícnic... Els grups de debat han mantingut un vigor extraordinari en aquesta veritable cursa de fons. Les comissions territorials han competit noblement en aconseguir una organització el més reeixida i atractiva

possible. Les persones de secretaria han acumulat nits sense dormir. La suma d'esforços i sinèrgies té el mèrit dels resultats.

Una festa

En el moment de la convocatòria ja s'explicitava que es volia que el Fòrum fos també una festa. I efectivament ho ha estat. Les trobades han estat moments esperats, disfrutats i recordats per molts motius, però certament la seva dimensió lúdica i festiva, concretada en els simpàtics sopars i ressopons, la música i el ball, les activitats informals i les petites sorpreses, hi ha contribuït molt. Hem sabut celebrar el fet de trobar-nos junts i compartir neguits i esperances i hem sortit de cada encontre cansats, però amb les piles carregades.

Una empena

El Fòrum ha reanimat la dinàmica de l'associació de manera tangible. La seva organització ha ofert a tothom la possibilitat d'engatjar-se activament en un projecte engrescador. Ha motivat la constitució de diversos grups de treball, responen a les necessitats sorgides al llarg del procés i els ha mantingut en constant eferescència, estimulats pel ritme viu dels esdeveniments que s'han anat succeint durant dos anys sense deixar gaire lloc a dilacions. S'ha de posar de relleu la gran implicació de molts socis que han assumit plenament tasques diverses i, d'una manera especial, la veritable corresponsabilització dels equips territorials en l'organització de cada trobada. Així mateix, han col·laborat en el Fòrum un bon nombre de voluntaris, generalment no socis, així com patrocinadors i entitats amb les quals s'ha treballat en xarxa: associacions ambientals, educatives i cíviques, organitzacions locals, etc. D'altra banda, la realització a cada trobada d'una acció educativa, en cooperació amb una entitat de la zona, ha donat un especial ressò al Fòrum i a la SCEA tant entre el públic dels diferents llocs, com en els mitjans de comunicació. Tot plegat ha contribuït a millorar el coneixement de la SCEA i ha animat la incorporació d'un considerable nombre de nous socis, sobretot gent jove. En conjunt, bons auguris per a la necessària vitalització i consolidació del col·lectiu.

Un retrat

Sens dubte un dels productes importants de la feina realitzada ha estat la confecció col·lectiva d'una fotografia de l'estat de l'EA al nostre país que té un innegable valor diagnòstic. Hem revisat la pràctica quotidiana, els projectes educatius i els equipaments i recursos que tirem endavant, a la llum de la seva eficàcia en l'aprenentatge per al canvi. Conjuntament hem identificat punts forts i punts febles, dificultats i oportunitats. És just apreciar l'esforç d'objectivitat fet i posar de relleu la dimensió autocrítica àmpliament compartida que han tingut les reflexions sobre la pròpia pràctica en EA. Tres eixos principals estructuraven aquesta diagnosi. Són:

- **Aspectes inherents a la natura de l'educació ambiental:** complexitat, amplitud, multidisciplinarietat, evolució, escala.
- **Aspectes derivats del context** sociocultural, econòmic i polític: valors predominants, competència amb missatges contradictoris potents, incoherències amb la gestió,

descoordinació de les administracions, trivialització o desvirtuació de l'EA, manca d'ancoratge consistent de l'EA al sistema educatiu formal, precarietat laboral i manca de reconeixement social dels educadors, etc.

- **Aspectes atribuïbles al propi col·lectiu.** Aquests admeten la següent subdivisió:
 - objectius i metodologies: manca de marc teòric de referència, dispersió
 - estratègies d'intervenció i recursos: discontinuïtat i escàs abast de les actuacions; excés de discurs, catastrofisme, llunyania de la quotidianitat i la pràctica; poc èmfasi en la motivació i l'estímul a la participació; manca de continguts referits a procediments i valors; inadequació dels recursos
 - formació: formació inicial incompleta, poca capacitat per al treball interdisciplinari i per al treball en equip, mancances en la formació per a la dinamització i la facilitació del diàleg, escassa oferta de formació permanent de qualitat
 - avaluació i recerca: manca de programes d'avaluació continuada, manca de recerca per a la innovació, poca tradició
 - organització com a col·lectiu: debilitat, escassa cultura organitzativa, partir sempre de zero.

Un projecte

La reflexió comunitària ha donat peu no sols a diagnosticar l'estat de la qüestió. El Fòrum ha estat també un gresol de creativitat del qual n'ha sortit una llarguíssima llista de propostes de diferents característiques i abast, posteriorment valorades, prioritzades i organitzades en un document que constitueix alhora un projecte de futur i un marc per a l'acció.

Aquestes propostes es troben estructurades en vuit àmbits temàtics, responent a criteris funcionals. Però pel que fa als destinataris, es poden reconèixer tres grans grups:

- **Propostes relatives a canvis en les maneres de fer com a educadors** individuals o en els equips de treball, que fan referència a l'actuació quotidiana i als hàbits professionals. El debat ha generat autorecomanacions que poden millorar efectivament la nostra pràctica. Són canvis reals que només depèn de nosaltres dur a terme.
- **Propostes relatives a canvis en l'entorn social** en el qual estem inserits i que emmarca i condiciona el nostre treball. Desitgem canvis en el sistema educatiu formal, a l'administració pública, en els mitjans de comunicació, a les associacions, etc. Les propostes suggereixen idees de millora en els diferents àmbits, però són canvis que no depenen directament de l'acció quotidiana de cadascú de nosaltres.
- **Propostes relatives a canvis en l'organització** com a col·lectiu. Són propostes que fan referència a la necessitat de millorar en les actuacions conjuntes, de cercar camins de participació en els afers públics i mecanismes eficaços per pressionar les instàncies amb poder decisor i a introduir millores.

El Fòrum com a il·lusió i compromís

Al futur no sols hi ha reptes i amenaces. El Fòrum ha posat també en evidència les potencialitats, possibilitats i oportunitats per al desenvolupament de l'EA, i a més, ha posat en marxa el motor per fer-les realitat: el document de propostes, que defineix objectius i línies estratègiques, així com una llarga llista d'actuacions de diferent amplitud i transcendència, totes elles destinades a millorar efectivament i a produir avenços.

El document de propostes del Fòrum dibuixa un projecte de futur, nascut no pas de la inspiració de ningú en particular sinó de les aportacions de tothom. Per això és una invitació per a tots, un marc de referència comú, una agenda d'acció i un compromís del col·lectiu d'educadors ambientals per a l'inici del mil·lenni. I és també un mòbil engrescador, una font d'entusiasme, una responsabilitat voluntàriament compartida amb il·lusió.

Cada persona, cada entitat, la SCEA inclosa, pot fer seva aquesta aposta de futur, desenvolupant un pla d'acció propi que concreti els compromisos que realísticament es veu en cor d'assumir en el curt o mig termini. D'altra banda, qualsevol altre pla estratègic dels àmbits educatiu, ambiental i de sostenibilitat pot emprar les aportacions del Fòrum com a referent i inspiració.

14

Com a SCEA aspirem a poder sentir la lícita satisfacció d'haver contribuït a ordenar una mica els components d'aquesta realitat complexa que anomenem educació ambiental i a posar-los a la via d'una progressiva evolució positiva. Perquè ens importa molt. I de cap manera volem deixar-la a la deriva.

Teresa Franquesa Codinach

Presidenta de la SCEA de febrer de 1998 a març de 2000

D'ara en endavant

Després de dos anys de camí, el Fòrum 2000 ha arribat a la fita que s'havia marcat: definir les línies estratègiques i les accions que els educadors ambientals considerem més útils, ara i aquí, per renovar l'educació davant els reptes de la sostenibilitat.

D'ara en endavant, els camins que ens cal seguir són molts i en moltes direccions. Tanmateix, per posar-nos a caminar de seguida ens hem marcat quatre direccions principals:

- **Explicar i difondre els resultats del Fòrum** a totes les persones i col·lectius que hi puguin estar interessats, que puguin desenvolupar alguna acció, o bé que puguin col·laborar en la consecució dels objectius. En un primer moment tenim la intenció de compartir l'experiència amb els nostres companys de les Illes Balears que ens han acompanyat en el camí. Més endavant està previst fer presentacions a diferents indrets de la geografia catalana, amb diferents públics i diferents graus de formalitat: des de la més petita assemblea de persones al parlament de Catalunya, que representa la majoria dels ciutadans, passant per les associacions, escoles i universitats que creguin que han d'intervenir en la direcció de la sostenibilitat. Evidentment, els educadors d'altres autonomies que han fet amb nosaltres el camí del debat i les trobades, podran fer la difusió que considerin convenient en el seu àmbit.
- **Obtenir el màxim nombre possible d'adhesions** al document de propostes que ha sorgit dels dos anys de Fòrum, de manera que compartim el camí, els esforços i els resultats. A la solapa d'aquesta publicació hi trobareu un **full d'adhesió** per facilitar tot el procés. El mecanisme és força senzill. Cada persona, grup o institució que estigui duent a terme accions, o que tingui la intenció de desenvolupar-ne alguna, pot omplir el full amb les seves dades i relacionar les línies estratègiques i accions que durà endavant. És important fer una previsió dels terminis que es marca per desenvolupar aquesta comesa. A més, hi pot fer constar tantes informacions com cregui convenient. Per exemple: situació de partida, descripció de la iniciativa, personal implicat, públic objectiu, àmbit geogràfic, finançament, etc. Aquests fulls s'han d'enviar per correu, per fax o per correu electrònic a la SCEA, que actuarà com a **secretaria permanent** del Fòrum. Com hem vist al llarg de tot el procés, no hi ha cap aportació que es pugui considerar petita. La feina compartida té el futur garantit. La SCEA informarà periòdicament de l'estat de les adhesions a tots els col·lectius interessats. Mai no serà tard per adherir-se al Fòrum. Les adhesions es poden anar fent periòdicament i de forma ininterrompuda.

- **Estimular el desenvolupament de línies estratègiques i accions.** Una de les intencions manifestes del Fòrum era explorar i dissenyar camins d'actuació, però una altra, realment important, era i segueix sent el desplegament de les accions per tendir a la sostenibilitat del planeta. En aquest context, doncs, ens proposem intervenir i animar a la intervenció en tots els camps possibles, però molt especialment potenciant les accions educatives. Això no vol pas dir que oblidem les tasques que van des de la presa de decisions prop de les administracions, fins la revisió de l'eficiència energètica dels equipaments d'educació ambiental passant per l'edició de nous materials o l'establiment de nous canals de comunicació.
- **Revisar periòdicament els camins que hem seguit.** Desenvolupant una de les accions que van sorgir en el Fòrum, ens proposem organitzar **cada dos anys** una revisió de l'estat de la qüestió. D'aquesta manera, i per avançat, convoquem per al novembre del 2002 la primera revisió del Fòrum 2000. Farem públiques totes les adhesions, els avenços i els errors. En definitiva, farem un punt i seguit a la tasca diària a favor de la sostenibilitat del planeta. Us hi esperem a tots.

Document de propostes

El document que es presenta a continuació integra les propostes plantejades pels participants al llarg del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. Recull aportacions dels grups de debat fetes durant les quatre etapes del Fòrum i dels inscrits a les quatre trobades, a més a més de reflexions personals enviades en forma de fitxes-resum o realitzades a la web del Fòrum.

Un primer esborrany d'aquest document va ser discutit per grups durant el quart període de debat del Fòrum. S'hi van incorporar les esmenes proposades pels participants, procurant compatibilitzar els diferents suggeriments, mantenir la fidelitat a les aportacions dels grups de debat, tendir a simplificar l'estructura i prioritzar els continguts més realistes o pràctics. La versió revisada es va consensuar a la quarta trobada del Fòrum. Posteriorment i fins el 31 de desembre de 2000 s'hi van incorporar suggeriments de caràcter puntual per millorar-lo.

El document formula uns objectius per al futur de l'educació ambiental a Catalunya, i proposa unes línies estratègiques i diversos projectes per dur-los a terme. El text està classificat en vuit àmbits temàtics definits en funció dels aspectes més tractats pels participants al Fòrum:

- Objectius i metodologies de l'educació ambiental
- Formació
- Sistema educatiu formal
- Centres d'educació ambiental
- Comunicació
- Recerca i avaluació
- Organització com a col·lectiu
- Situació professional i laboral

Aquests àmbits temàtics són d'abast divers, i sovint s'intersecten. Per això, hi ha diverses propostes que n'abarquen més d'un. S'han assenyalat amb un asterisc, amb una referència sobre els altres àmbits on també es poden localitzar.

Us convidem no només a llegir les propostes sinó també a fer-les vostres signant el document d'adhesió que acompanya aquesta publicació.

I. Objectius i metodologies de l'educació ambiental

OBJECTIU 1: FOCALITZAR ELS ESFORÇOS EN L'ASSOLIMENT DELS OBJECTIUS FONAMENTALS DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL.

Línia estratègica 1: Educació per a l'acció.

Projectes:

1. Programació d'activitats formatives i/o participatives en associacions de veïns, mercats i col·lectius específics, acompanyades de propostes d'accions concretes. Començar pels col·lectius més conscienciats i estendre-ho després a altres. Treballar amb experiències pilot. Implicar i fer partícips d'aquestes experiències els mitjans de comunicació.
2. Incentivació dels actes de la ciutadania a favor de la sostenibilitat facilitant les iniciatives, informant dels resultats i posant de manifest els beneficis col·lectius.
3. Desenvolupament de projectes de millora de l'entorn local que constitueixin models de referència en el camí cap a la sostenibilitat.
4. Creació d'un programa basat en un quadern de sostenibilitat (material sobre la sostenibilitat de cada dia que permeti l'autoavaluació del que fa el ciutadà i faciliti la introducció de correccions).

Línia estratègica 2: Educació per al foment de l'esperit crític.

Projectes:

5. Aprofundiment en el desenvolupament d'instruments innovadors per educar en el foment de l'esperit crític.
6. Fornir instruments d'anàlisi de la publicitat i d'altres continguts dels mitjans de comunicació de masses.
7. Incorporació del foment de l'esperit crític al currículum dels formadors.
8. Creació d'un grup de treball d'educadors dedicat a fomentar l'esperit crític.

Línia estratègica 3: Educació per a la participació.

Projectes:

9. Foment de fòrums de debat representatius de la ciutadania que revitalitzin el funcionament democràtic. En concret, es poden promoure grups de discussió sobre recursos i problemes locals amb participació de la comunitat directament implicada.

10. Desenvolupament de projectes pilot amb la participació de tots els implicats. Per exemple: escoles sostenibles, el camí escolar, xarxes de comerç just...
11. Aprofitament dels processos d'elaboració d'Agendes 21 locals com a ocasió de promoció de la participació i l'educació ambiental.
12. Elaboració d'indicadors de participació ciutadana.
13. Divulgació del potencial dels recursos legals (lleis, normatives, regulacions, sancions...) explicant la legislació ambiental vigent i donant suport a les actuacions legals.
14. Creació d'un grup de treball d'educadors dedicat a fomentar la participació ciutadana.

OBJECTIU 2: MILLORAR L'ABAST I L'EFICÀCIA DE LES INTERVENCIIONS EDUCATIVES.

Línia estratègica 4: Extensió de l'educació ambiental a tots els àmbits socials.

Projectes:

15. Elaboració i consens d'un pla d'educació ambiental per a tothom, incloent-hi una diagnosi (realitats existents i necessitats), determinació de grups-diana, desenvolupament d'estratègies educatives, disseny de línies de treball i valoració de tipus d'actuació que es pot oferir a cada grup.
16. Desenvolupament de projectes específics per treballar amb polítics, empresaris, educadors i comunicadors.
17. Intervenció familiar en educació ambiental a través dels centres escolars. (*Vegeu també línia estratègica 4 de Sistema educatiu formal)

(* L'extensió de l'educació ambiental a tots els destinataris és objecte de treball de diversos àmbits. Vegeu també Formació, Centres d'educació ambiental i Comunicació)

Línia estratègica 5: Revisió d'estratègies i metodologies de treball.

Projectes:

18. Recerca i dotació d'uns indicadors de sostenibilitat per mesurar l'eficàcia dels programes. Seguiment continuat dels indicadors de sostenibilitat i incorporació de les modificacions que calgui en els programes. (*Vegeu el projecte de creació d'un Institut Català d'Educació Ambiental en l'àmbit d'Organització com a col·lectiu).

19. Elaboració de guies metodològiques de treball.

(* En la mateixa línia es poden considerar molts projectes inclosos en els àmbits de Recerca i avaluació, Formació i Centres d'educació ambiental)

II. Formació

OBJECTIU 1: GARANTIR UNA FORMACIÓ INICIAL I CONTINUADA DE QUALITAT DELS EDUCADORS AMBIENTALS.

De caràcter general:

Creació d'un Institut Català d'Educació Ambiental, que entre les seves tasques inclogui la definició i l'organització de la formació dels educadors ambientals. (*Vegeu Organització com a col·lectiu)

Línia estratègica 1: Incorporació de l'educació ambiental des de la formació inicial.

Projectes:

1. Disseny d'un pla de formació, avaluació i reajustament adequats a les necessitats actuals dels educadors (en pedagogia, ecologia, gestió, didàctica, dinàmiques de participació, etc.).
2. Estudiar les modalitats idònies per crear estudis universitaris d'educació ambiental, ja sigui formació complementària en diverses llicenciatures o creant cicles superiors d'especialització. Determinar els àmbits de treball.
3. Estudiar la conveniència de cicles formatius de grau mitjà i superior en educació ambiental. Determinar els àmbits de treball.

(*En relació a la formació dels educadors ambientals, vegeu també projecte 7 d'Objectius i metodologies, projecte 1 de Comunicació i projecte 5 de Recerca i avaluació).

Línia estratègica 2: Consolidació i aprofundiment de la formació (interdisciplinària) continuada dels educadors ambientals i elaboració de noves eines per a la formació permanent.

Projectes:

4. Constitució de grups interdisciplinaris d'educadors ambientals per a l'autoformació.
5. Elaboració de programes d'actualització de conceptes per oferir una visió global i interdisciplinària de l'ambient.
6. Recopilació, classificació i potenciació dels recursos educatius existents i centralització / canalització de tota l'oferta educativa.

7. Redacció d'un protocol amb el Departament d'Ensenyament per a l'ús dels Centres de Recursos Pedgògics per part dels educadors que treballen en l'àmbit no formal, amb l'objectiu d'optimitzar recursos i no duplicar esforços.
8. Creació d'un seminari permanent d'educació ambiental com a espai de trobada continu que programi i faciliti l'autoformació a través de l'intercanvi d'experiències, sessions formatives...

(*Vegeu també línia estratègica 2 d'Organització com a col·lectiu, referida al foment del treball en xarxa)

Línia estratègica 3: Desenvolupament de mecanismes que ordenin la formació i garanteixin la seva qualitat.

Projectes:

9. Definició de barems de qualitat en la formació i avaluació continuada d'aquesta.
10. Organització de fòrums, debats... per a l'establiment de criteris comuns a totes les propostes de formació en l'àmbit de l'educació ambiental.
11. Avanç en l'homologació i/o convalidació dels diferents tipus de formació ambiental (cursos de llarga durada, cursets, postgraus...).
12. Exigència de coherència entre el discurs i la gestió en relació amb el medi, en els centres que imparteixin estudis de medi ambient.

OBJECTIU 2: MILLORAR LA FORMACIÓ AMBIENTAL DEL PROFESSORAT.

Línia estratègica 4: Reforçament de l'educació ambiental en la formació inicial i continuada del professorat.

Projectes:

13. Establiment de matèries obligatòries d'educació ambiental en la formació inicial del professorat de tots els nivells d'ensenyament.
14. Implementació de l'educació ambiental com a eix transversal en les llicenciatures i diplomatures universitàries.
15. Assaig de modalitats de formació permanent vinculada a la pràctica. (*Vegeu objectiu 1 de Sistema educatiu formal)

OBJECTIU 3: REFORÇAR LA FORMACIÓ AMBIENTAL DE TÈCNICS I PROFESSIONALS ESTRATÈGICS.

Línia estratègica 5: Formació permanent i assessorament a tècnics, professionals, polítics i altres agents que poden contribuir a la millora del medi ambient.

Projectes:

16. Anàlisi de les mancances, problemes o vicis en la formació ambiental dels agents socials. Detecció de necessitats.
17. Realització d'una guia de recursos formatius existents.
18. Disseny de cursos per a sectors professionals. Realització de cursos de formació dirigida als treballadors, aprofitant el marc legislatiu vigent.
19. Formació de treballadors formadors de nous treballadors (efecte multiplicador).
20. Programes específics dirigits als col·legis professionals, adaptats als seus àmbits temàtics.
21. Promoció de la presència de l'educació ambiental als col·legis professionals, a través dels seus afiliats que exerceixin com a educadors ambientals des de les seves respectives disciplines.
22. Formació i assessorament d'agents dinamitzadors en temes d'Agendes 21, ecoauditories, etc.
23. Programes específics per a la formació i assessorament de regidors i tècnics dels ajuntaments i consells comarcals.
24. Programes específics per a la formació i assessorament d'educadors en el lleure i grups d'esplai.
25. Programes específics per a la formació de voluntaris.

OBJECTIU 4: MILLORAR LA FORMACIÓ SOCIOAMBIENTAL DELS PROFESSIONALS DE LA COMUNICACIÓ.

Línia estratègica 6: Formació inicial i continuada de professionals de la comunicació.

Projectes:

26. Incentivar la universitat a revisar i incorporar els continguts d'educació ambiental en les carreres de ciències de la informació. Promoció de l'especialització en periodisme socioambiental.
27. Promoció de cursos d'especialització per a professionals de la comunicació amb llicenciatures diverses. (*Vegeu també línia estratègica 2 de Comunicació)

III. Sistema educatiu formal

OBJECTIU 1: OPTIMITZAR EL TREBALL DEL PROFESSORAT EN ACTIU.

Línia estratègica 1: Suport al professorat.

Projectes:

1. Aprofundir en la recerca de mecanismes per treballar la motivació del professorat.
2. Obtenció de recursos suficients per tal que el treball ambiental no sigui una feina extra.
3. Difusió als centres escolars d'una selecció del material i recursos d'educació ambiental ja existents.
4. Aportació de personal extern de suport als programes d'educació ambiental a les escoles.
5. Assessorament extern per part de tècnics, científics i pedagogs als programes d'educació ambiental escolar.
6. Suport a la creació de grups d'impuls i coordinació de l'educació ambiental als centres escolars.

23

OBJECTIU 2: AMBIENTALITZAR L'ESCOLA.

Línia estratègica 2: Ambientalització de l'organització escolar.

Projectes:

7. Promoció de models educatius de centre que optin per la sostenibilitat a tots nivells.
8. Realització d'ecoauditories de centre amb la participació de l'alumnat.
9. Enfortir la coherència entre els continguts del currículum i la correcta gestió ambiental dels centres.
10. Reflexió i implicació en els problemes ambientals a nivell de claustre.
11. Programació de xerrades d'experts que convidin a la reflexió.

Línia estratègica 3: Ambientalització del currículum.

Projectes:

12. Anàlisi i avaluació de com funciona i com ha funcionat l'EA realitzada fins ara.
13. Ambientalització del disseny curricular. Treballar, en l'educació ambiental, els diferents blocs de continguts (procedimentals, actitudinals i conceptuals).
14. Adopció i potenciació a les escoles de l'educació ambiental com a eix transversal o bé incorporació d'aquesta de forma permanent a totes les àrees.
15. Aplicació de metodologies basades en l'educació-acció, que afavoreixin la reflexió a partir de les accions quotidianes.
16. Treball sobre els diferents temes de manera global i integradora.
17. Disseny d'unitats didàctiques amb contingut i discurs d'educació ambiental. Revisió de com es treballa l'EA en els textos actuals.
18. Realització de propostes educatives amb l'alumnat des dels primers nivells escolars.
19. Realització de diversos programes educatius sobre el consum responsable destinat a ESO.

24

*III. Sistema
educatiu formal*

Línia estratègica 4: Projecció dels centres d'ensenyament al medi social on estan inserits.

Projectes:

20. Desenvolupament de projectes a treballar amb la complicitat dels governs locals, sindicats i associacions.
21. Creació de mecanismes de coordinació entre els responsables de l'educació (pares, escoles, administració, grups educatius, col·lectius d'educadors ambientals...).

IV. Centres d'educació ambiental

OBJECTIU 1: MILLORAR LA QUALITAT DELS CENTRES D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Línia estratègica 1: Definició d'índexs de qualitat i homologació dels equipaments i serveis d'educació ambiental.

Projectes:

1. Creació d'una comissió d'homologació dels centres d'educació ambiental que estableixi criteris i índexs de qualitat. Es proposa la creació d'una distinció d'homologació tipus carta de qualitat que s'hauria de renovar periòdicament. Es demana la màxima representativitat possible dels estaments relacionats amb l'EA en l'establiment de criteris de qualitat: centres d'educació ambiental, departaments de Medi Ambient i Ensenyament, usuaris (mestres i professors, mares i pares...).
2. Cada col·lectiu d'educació ambiental ha d'establir el seu projecte educatiu, redactar la memòria anual i posar-ho a disposició dels interessats.
3. Avaluació sistemàtica del funcionament i resultats dels centres (activitats i programes)

Línia estratègica 2: Consolidació d'equips educatius estables.

Projectes:

4. Remodelació i diversificació dels equips d'educadors.
5. Establiment d'intercanvis entre equips / equipaments. Mobilitat de personal entre centres col·laboradors per tal d'assolir l'ocupació plena.
6. Obtenció d'una línia d'ajuts específics per a la contractació i manteniment d'equips estables. Es podrien trobar fórmules de finançament entre les administracions i altres patrocinadors.
7. Estudiar una millora de la fiscalitat vinculada als centres d'educació ambiental.
8. Promoció de projectes de desenvolupament local.

Línia estratègica 3: Ambientalització dels centres d'educació ambiental (projecte educatiu, infraestructura i gestió).

Projectes:

9. Constitució d'un equip de treball per al desenvolupament d'un projecte base i mecanismes de suport per impulsar l'ambientalització dels centres d'educació ambiental.
10. Realització d'ecoauditories de les instal·lacions, de la gestió i de la formació dels professionals.
11. Realització en cada centre o equip d'educació ambiental d'un pla d'acció adreçat a introduir aspectes de sostenibilitat.

Línia estratègica 4: Reforçament de la intervenció dels centres d'educació ambiental en el seu entorn.

Projectes:

12. Participació en la gestió del territori proper.
13. Potenciació de les actuacions adreçades a la població en general, no exclusivament a les escoles.
14. Creació d'un equip de treball a partir d'una convocatòria àmplia, integrat per membres de l'administració, els usuaris i els mateixos centres, per desenvolupar una estratègia d'intervenció.
15. Actuació dels centres d'educació ambiental com a assessors de les escoles en el camp de l'educació ambiental: suport al desenvolupament de la matèria transversal, realització d'auditories ambientals, etc.
16. Col·laboració dels centres d'EA amb els centres de recursos pedagògics: realització d'ofertes de cursos, intercanvi de recursos, assessorament tècnic...
17. Disseny de programes d'educació ambiental a nivell comarcal que responguin a les necessitats i interessos dels centres educatius formals de la zona. En aquest programa hi han de participar els centres d'educació ambiental, els centres de recursos i els equips directius dels centres educatius formals.
18. Col·laboració dels centres d'EA amb entitats de lleure, esplais i agrupaments.

OBJECTIU 2: ASSOLIR UNA DOTACIÓ I COORDINACIÓ DELS EQUIPAMENTS D'EDUCACIÓ AMBIENTAL ADEQUADA A LES NECESSITATS DEL PAÍS.

Línia estratègica 5: Coordinació sobre el territori d'una xarxa d'equipaments que treballin de forma coherent.

Projectes:

19. Estudi sobre les necessitats ambientals i educatives de cada comarca i elaboració de plans d'acció.
20. Creació d'unes agències territorials que fomentin i coordinin les activitats a la seva àrea. Entre les seves funcions es proposa que facilitin informació i recursos, programin cursos, sol·licitin subvencions, vetllin per l'ambientalització dels centres i l'intercanvi entre equips.
21. Aconseguir que cada comarca o àmbit territorial disposi, com a mínim, d'un centre d'EA que funcioni com a centre de recursos i nucli assessor.
22. Oferiment a les administracions pertinents de la xarxa d'equipaments per a la realització operativa de projectes de recerca, d'investigació, d'implantació en el territori, etc., amb abast comarcal o nacional.
23. Vetllar per la necessària coordinació dels equipaments amb els espais naturals protegits de la seva àrea.
24. Reforçament i revisió del paper del Consell de Centres d'Educació Ambiental com a instància coordinadora de centres.

V. Comunicació

OBJECTIU 1: MILLORAR LA FORMACIÓ I PROFESSIONALITAT DELS EMISSORS.

Línia estratègica 1: Millora de les habilitats comunicadores dels educadors ambientals.

Projectes:

1. Formació en sociologia i comunicació. Realització de cursos (tècniques de comunicació, etc.) destinats als educadors.
2. Intercanvi d'experiències sobre comunicació entre educadors.

Línia estratègica 2: Millora dels coneixements socioambientals i de la implicació en aquesta temàtica per part dels professionals de la comunicació.

Projectes:

3. Potenciació de grups de debat entre comunicadors.

(*Vegeu objectiu 4 de Formació, sobre la formació ambiental dels professionals de la comunicació)

28

OBJECTIU 2: VETLLAR PERQUÈ ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ SUBMINISTRIN INFORMACIÓ RIGOROSA I NO ENGANYOSA EN RELACIÓ A LA TEMÀTICA SOCIOAMBIENTAL.

Línia estratègica 3: Treball cooperatiu entre educadors i comunicadors.

Projectes:

4. Creació d'un fòrum permanent d'assessorament ambiental als mitjans de comunicació, format per professionals de la comunicació, col·lectius d'educació ambiental, científics, ONGs, filòsofs, administració pública... Reforçament de les iniciatives ja existents (Centre d'Estudis d'Informació Ambiental).
5. Impuls a la participació de col·lectius d'educació ambiental en televisions i ràdios locals. Recerca d'elements de participació i interacció amb la població local.
6. Tramesa regular als professionals de la comunicació d'informació socioambiental avalada per entitats o persones amb reputació. Selecció dels temes més rellevants per al públic en general.

7. Foment de la creació d'una agència de notícies ambientals.
8. Seguiment dels continguts emesos pels mitjans de comunicació. Denúncia dels anuncis que afavoreixen actituds i comportaments no respectuosos amb la natura. El Consell Regulador de l'Audiovisual de Catalunya pot ser-ne un bon canal.
9. Incorporació d'especialistes en medi ambient al Consell Regulador de l'Audiovisual de Catalunya.

OBJECTIU 3: INCORPORAR MISSATGES RELATIUS A LA SOSTENIBILITAT I A LA PROBLEMÀTICA AMBIENTAL ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ, ADEQUANT ELS MITJANS A TOTS ELS DESTINATARIS.

Línia estratègica 4: Ús educatiu dels mitjans de comunicació

Projectes:

10. Incorporació d'assessors en educació ambiental en els programes d'entreteniment (serials, concursos...).
11. Realització de campanyes informatives rigoroses als mitjans de comunicació, per posar en evidència els processos i les relacions entre aspectes de la vida quotidiana i els problemes ambientals.
12. Creació d'espais d'informació i entreteniment ambiental als mitjans de comunicació.
13. Creació d'un personatge símbol transmissor dels valors i de la informació ambiental als mitjans de comunicació.
14. Creació d'un espai diari a la televisió que informi de l'estat i evolució del medi ambient mitjançant indicadors concrets (per exemple, litres d'aigua consumits el dia anterior, quantitat d'escombraries produïdes, puntes de contaminació acústica, pol·lució atmosfèrica) i que valori positivament les millores assolides.

VI. Recerca i avaluació

OBJECTIU 1: ACONSEGUIR QUE ES DUGUI A TERME MÉS RECERCA EN EDUCACIÓ AMBIENTAL VINCULADA A LA PRÀCTICA.

Línia estratègica 1: Promoció de recerques en les quals els objectius i la metodologia responguin a 'recerques-acció'.

Projectes:

1. Establiment de premis o incentius per a la recerca.
2. Deslliurar d'un temps al mestre per dedicar-lo a la recerca.
3. Destinar fons econòmics als centres d'EA per fer recerca.

Línia estratègica 2: Formació d'equips de recerca en què col·laborin universitats i centres de recerca, SCEA i altres associacions, moviments de renovació pedagògica, equips d'educació ambiental, mestres i educadors.

Projecte:

4. Establiment, per a la recerca, de col·laboracions entre institucions dedicades a l'EA i departaments universitaris, a partir de la realització de projectes concrets.

(*Vegeu el projecte de creació d'un Institut Català d'Educació Ambiental, a l'àmbit d'Organització com a col·lectiu)

Línia estratègica 3: Capacitació dels professionals de l'educació ambiental en recerca. Inclusió d'aquest àmbit en els currículums de formació dels educadors ambientals.

Projecte:

5. Promoure que tot curs de formació de professionals inclogui sessions de formació en recerca i en avaluació.

(*Vegeu també objectiu 1 de l'àmbit de Formació)

Línia estratègica 4: Difondre i intercanviar els resultats de recerques i avaluacions.

Projecte:

6. Incorporar a la revista de la SCEA un apartat d'avaluació i recerca o bé editar una nova revista per recollir resultats de recerques i avaluacions (en suport paper o electrònic).

(* Vegeu línia estratègica 3 de l'àmbit d'Organització com a col·lectiu en relació a la realització de trobades, fòrums...)

OBJECTIU 2: PROMOURE QUE TOT PROJECTE D'EDUCACIÓ AMBIENTAL TINGUI EN COMPTE L'AVALUACIÓ EN EL SEU DISSENY.

Línia estratègica 5: Aprofundiment en el concepte d'avaluació, no identificant-la únicament amb valoració quantitativa de resultats.

Projectes:

7. Planificació de més recerques/avaluacions orientades a conèixer i interpretar processos, no només orientades a conèixer resultats.
8. Priorització de valoració dels resultats qualitius abans que els quantitius.
9. Recollida/elaboració d'un catàleg de criteris i d'indicadors de qualitat per a les diverses activitats educatives i comunicatives. Distinció entre criteris d'eficàcia, d'eficiència i de pertinença.
10. Promoció de l'avaluació dels processos. Disseny d'estratègies i instruments per afavorir l'avaluació/autoavaluació mentre es realitzen les activitats educatives, amb la finalitat de regular:
 - què anem a fer? per què? (es comparteixen els objectius entre educadors i educands?)
 - què es necessita per saber actuar?
 - quines diferències hi ha entre allò que es pensava/fèiem i el que es pensa/fem ara?

Línia estratègica 6: Consideració de l'avaluació i de l'autoavaluació com un component imprescindible i continuat de tota activitat educativa.

Projectes:

11. Estimular que tot projecte educatiu inclogui la reflexió entorn a preguntes del tipus: què passa? com interpretem allò que passa? quines conseqüències comporta aquesta interpretació?
12. Instar que tot projecte d'EA inclogui un apartat d'avaluació, amb el corresponent pressupost.

OBJECTIU 3: DEFINIR LÍNIES DE RECERCA EN EDUCACIÓ AMBIENTAL PRIORITÀRIES A CATALUNYA A MITJÀ TERMINI.

Línia estratègica 7: Elaboració de propostes de línies de recerca en educació ambiental que considerem que podrien ser prioritàries, a partir de reflexionar sobre les necessitats que es van detectant en posar en pràctica diferents projectes.

Projectes:

13. Actuació per tal que, a curt termini, es consensuïn entre els diferents col·lectius dedicats a l'EA propostes de línies de recerca prioritàries a Catalunya.

Línia estratègica 8: Instar a les administracions que col·laborin en la definició de línies de recerca en educació ambiental prioritàries a Catalunya, que les encarreguin a equips competents i que les dotin econòmicament (per optimitzar els recursos).

Projecte:

14. Demanar a les administracions amb competències en medi ambient i educació la instauració de polítiques que afavoreixin la recerca en EA (establiment de línies prioritàries, subvencions, exigència d'una part de recerca en els projectes d'educació ambiental per als quals es concedeixen ajuts...).

(* Vegeu objectiu 3 de l'àmbit d'Organització com a col·lectiu sobre la comunicació amb les administracions i el seguiment de les seves actuacions)

VII. Organització com a col·lectiu

OBJECTIU 1: POTENCIAR MECANISMES DE COORDINACIÓ, COMUNICACIÓ I INTERCANVI ENTRE ELS EDUCADORS AMBIENTALS.

Línia estratègica 1: Centralització de la informació.

Projectes:

1. Creació d'un cens d'entitats i especialistes.
2. Recopilació i difusió de publicacions i materials.

Línia estratègica 2: Foment del treball en xarxa.

Projectes:

3. Difusió de l'existència del col·lectiu d'educadors ambientals i implicació activa de més persones.
4. Cooperació entre educació formal i no formal.
5. Cooperació amb altres professionals coneixedors de la realitat social del país.
6. Elaboració d'una base de dades per funcionar com a xarxa, promoure enllaços i intercanviar experiències en educació ambiental.
7. Establiment de mecanismes d'informació i cooperació entre equips existents fent un èmfasi especial en l'actualització de la informació.
8. Consolidació de xarxes de treball: organització dels centres i altres entitats d'educació ambiental en xarxes de treball substituint la competència per la col·laboració.
9. Coordinació i col·laboració amb xarxes equivalents a nivell internacional.
10. Creació de plataformes per recolzar projectes intergrupals.
11. Dotar-nos de mecanismes d'intercanvi de serveis.
12. Coordinació dels projectes d'educació ambiental locals i dels globals.

Línia estratègica 3: Organització de plataformes que afavoreixin la trobada de persones, l'intercanvi d'idees i la innovació.

Projectes:

13. Creació i manteniment d'espais de debat constructiu, descentralitzats i amb una difusió efectiva.

14. Realització d'un cycle de conferències de veus dels experts.
15. Promoció de sessions/seminaris d'intercanvis d'experiències al voltant d'una determinada temàtica.
16. Realització d'un fòrum, simposi o congrés d'educació ambiental cada dos anys.
17. Potenciació de l'intercanvi internacional.

OBJECTIU 2: ASSUMIR EL PROTAGONISME QUE COM A COL·LECTIU ENS PERTOCA EN LA PLANIFICACIÓ I DESENVOLUPAMENT DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL A CATALUNYA.

Línia estratègica 4: Reforçar els instruments de planificació de l'educació ambiental.

Projectes:

18. Cercar adhesions al document resultant del debat del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental per part de les entitats i col·lectius del país vinculats d'alguna manera a l'educació ambiental.
19. Presentació del document resultant del debat del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental com a opinió representativa del col·lectiu d'educadors ambientals per integrar-la dins de l'estratègia catalana d'educació ambiental.
20. Continuació del debat, amb els grups o persones interessades, per discutir, opinar i revisar els aspectes del document de l'estratègia catalana d'educació ambiental en què directament no estem implicats com a col·lectiu però sobre els quals podem donar la nostra opinió.

Línia estratègica 5: Dotar-nos d'una estructura potent capaç de coordinar esforços, ordenar la formació, impulsar recerques i influir efectivament en l'educació ambiental que es fa a Catalunya.

Projecte:

21. Estudi de l'oportunitat de crear un Institut Català d'Educació Ambiental. Seria una entitat dedicada únicament a l'educació ambiental amb un equip propi de treball i finançament garantit. Es suggereix que estigui constituït per la SCEA i altres entitats i institucions. Per a la definició de l'Institut es proposa que la SCEA coordini i dinamitzi un equip de treball plural.

Les funcions proposades per a l'Institut podrien ser:

- Donar pautes per a la formació dels educadors. Definir barems de qualitat per a la formació. Revisar l'oferta actual i programar una oferta adequada.

- Posar a disposició del públic una biblioteca o centre de documentació.
- Fomentar la difusió de les metodologies i de les pràctiques més innovadores de l'educació ambiental.
- Establir uns criteris de qualitat dels programes i equips educatius en educació ambiental.
- Elaborar un codi ètic i els continguts de base que defineixin el marc general dels professionals de l'educació ambiental.
- Realitzar recerca en educació ambiental.
- Coordinar-se i col·laborar amb institucions equivalents a nivell internacional.

OBJECTIU 3: VETLLAR PERQUÈ LES ADMINISTRACIONS DEFINEIXIN UNES LÍNIES CLARES D'ACTUACIÓ EN EDUCACIÓ AMBIENTAL I LES COMPLEIXIN.

Línia estratègica 6: Millora dels canals de comunicació amb l'administració.

Projecte:

22. Elaboració d'un pla específic per fomentar la relació dels educadors ambientals amb les entitats ciutadanes i amb l'administració.

Línia estratègica 7: Seguiment i avaluació de les actuacions de l'administració.

Projectes:

23. Creació d'una comissió permanent en el marc dels professionals de l'educació ambiental (anomenada comissió Corcó), formada per 5 o 6 persones, que es reuneixi 3 cops l'any amb l'administració autonòmica. Entre les seves funcions hi hauria la de fer arribar a l'administració les propostes sorgides del Fòrum 2000, i fer-ne un seguiment i avaluació.
24. Utilització de les vies d'intervenció i denúncia a l'administració. Assessorament d'especialistes.
25. Recerca de les estratègies més adients perquè des de l'administració hi hagi més implicació i més cessió de poder a la ciutadania.
26. Treball perquè l'educació ambiental s'incorpori en els programes polítics i en els pressupostos públics.

VIII. Situació professional i laboral

OBJECTIU 1: ACONSEGUIR UNA MILLORA DE LES CONDICIONS LABORALS I PROFESSIONALS DELS EDUCADORS AMBIENTALS A NIVELL COL·LECTIU.

Línia estratègica 1: Desenvolupament de línies de treball conjunt a favor del reconeixement social i administratiu com a col·lectiu, que comporti una progressiva millora de les remuneracions i de les situacions contractuals.

Projectes:

1. Creació d'un grup de treball dins la SCEA que faci:
 - diagnosi de la situació laboral del col·lectiu d'educadors ambientals
 - estudi i recerca de les millors opcions d'organització del col·lectiu per garantir els drets laborals
 - assessorament laboral al col·lectiu de socis.
2. Equiparació de sous mínims entre educadors ambientals i mestres o professors de secundària.
3. Foment de la creació d'un IAE específic d'educació ambiental.